

Цетиње, 11. јуна.

Крунисан је Ђорђе V., Краљ Велике Британије, Цар Индије, Господар непрегледних Океана.

Огромна Саборна Црква св. Павла у Лондону позорица је јединственога призора, какав свијету може да даде крунисање енглескога владоца. Риједак блесак и сјај, недостижно господство и баснословно богатство окружавају Краља и Краљицу, на чијим су освешћеним главама круне са најскупочијеним драгим каменом: „Звјездом Африке“.

Величина, моћ и неизмјерно изобиље земаљских блага државе, у којој сунце не залази, као у каквоме вилинскоме симболичном скупцу оличени су у величанственом чину крунисања и у његовоме необично помпезноме извођењу. На десетине стотина хиљада душа што у катедрали св. Павла, што по улицама горостаснога Лондона стоје под непосредним блеском круне срећно крунисанога. Милијони, пак, гледају га у својој души са мора и копна из свију страна свијета, у којима се налазе пространи британски посједи.

И средиште је свега тога интересовања само један слаби Божји створ, само један Краљ, ма да сједи на пријестолу државе, која, по својим слободним установама, моћ цјелине, снагу народа претпоставља сили и најповлашћенијега појединца.

Зар у доба, које је створило примјену начела о једнакости свијех људи пред законом; у доба, које личности даје слабу важност, да се, бар за неколико часова, пажња милијона и милијона људи обраћа искључиво једноме смртном, чија се највећа права састоје у обавезном потписивању аката његових министара и одлука његовога парламента?

Одговор на то питање наћи ће се у правилноме разумијевању тајне енглеских слобода и њихових установа. Тај велики енглески народ, тако слободан, просвијећен и напредан, у дубини душе има чврсто укоријењену свијест о држави, њеноме ауторитету и угледу. Његова ледена озбиљност, која се много пута погрешно назива надутим равнодушносту, — озбиљност, толико потребна умјерености и сносљивости, без којих се права слобода не да ни замислити, ни мало не угушује код Енглезе племенитост срца, које је први елемент изврсна карактера, без којег нема тврда темеља ни једној држави. Народ, који не допушта *срцу*, да исто у јавним пословима надвлада разум и распали страсти мржње, освете и зависти, у којима је онемогућен општи напредак; народ, који не допушта себичним рачунима *разума*, да угуши срце и

чини подивљалост у наравима, која, као и дрв велико дрво, може расточити и највеће царство — такав народ зна мјеру свему и вада иде средњим путем, који једини води слободи и напретку. На зачељу врата на стародревном Оксфордском Универзитету исписане су ријечи: *Овдје се предаје религија, родољубље и знање*. Само народ са вјером у души може бити моралан; само моралан народ може бити родољубив; само родољубив народ може се разним наукама користити ради својега и општега добра. Што ће високо знање покварену човјеку, да још опаснији буде по друштво и државу! И може ли бити слобода, гдје има много покварености? Енглески народ у краљевској круни не види терет, нити у монархији сметњу својем самоопредјељењу и развијању. На против, владаочева круна спољашњи је знак његове унутрашње моралне снаге. Она је видан украс, којим кити све оне своје врлине, помоћу којих је своју државу учинио „Краљем Мора“. За једну сјајну традицију везао је неку врсту оперске репрезентације моћи својега краљевства ради масе омиљих гледалаца, који су „нишчи духом“ (док је свијета, ови ће бити у већини!), а који унутрашњу величину не могу схватити, ако и изван није декорисана еквивалентним блеском. Велики енглески народ, јак војском, ненадмашан флотом, моћан царством, неисрпан у средствима, силан културом и изобилан разноврсним напретком и слободама, ма колико да је прожет демократским тежњама, не зазира ни од веома луксузних и по формама застарјелих парада, само да би лакше приказао своју политичку и културну моћ и тиме својој држави прибавио још веће поштовање.

Сјај монархије, који у енглеским крунидбеним свечаностима достиже необичну висину, најбоља је потврда гледишту, да и под монархиским обликном владавине може бити веома срећних и веома слободних и напредних народа. Онај, ма да и несвјесни култ једне личности у такво слободоумноме народу какав је енглески, симболично је поштовање утврђене истине: да општи напредак воде мудри појединци, за којима масе само каскају.

И наша отаџбина искрено учествује у радости енглескога народа поводом крунисања његовога краља. Наше жеље за дугу и срећну владавину крунисанога владоца и напредак његове земље у толико су искреније и топлије, што су упућене једном великоме и славном народу, који нас је задужио својим симпатијама наспрам Црне Горе.

Са крунисања у Лондону

— Телеграфски извјештај „Цетињ. Вјеснику“ —

Лондон, 8. јуна. Њихова Краљ. Височанства Краљевих Нашљедник Данило и Књагиња Милица присуствовали су данас са свитом овдје, дочекани на станици од изасланства Краља Ђорђа. Са црногорским нашљедничким паром у исто вријеме су дојутовали бугарски и грчки нашљедник. — Дочек и пријем Нашљедника и Нашљениковице био је код Краља и Краљице веома срдан. Састанак је дужије трајао. Њихова Краљ. Височанства предмет су особите пажње како на Краљевскоме Двору, гдје је Нашљедниковица предусретнута сродничком тојлином, тако исто и у круговима високе енглеске аристократије. За њих је одређен нарочити стан у близини краљевске Букингемске Палате.

Лондон, 9. јуна. Стигла су сјајна изасланства свију дворова и држава. Улице лондонске прекрилили милијони душа народа. Све колоније послале депутације. Пријеме за свечаности јединствене.

Лондон, 10. јуна. Свечаности, које су овдје приређене, јединствене су у историји Енглеске. Нема и равних у погледу огромности и сјаја. Церемоније крунисања и илјонзантне процесије сачињавају дивљене свијета. Краљ Ђорђе и Краљица Мара предмет су одушевљених друготрајних овација. Не памти се да су улице лондонске икад биле пуније радости и живахности. Непрегледна маса народа неисторано кличе државним суверенима. Синоћ је била фантастична илјминација: Хиљаде разнобојних сијалица са осветљеним амблемима Енглеске и колонија мијешају се ту и тамо са заставама Русије и Француске. Пред очима гледалаца свијетле се злато, дијамант и бисер. Свуда неогласан луксуз. Зрачи из многобројних рефлектора осветљавају ноћно небо и парају његов свод. Данас је била велика војничка смотра. Учествовало је 64.000 војника са 5.000 официра. Њихова Величанства пролазила су исцрпљеном у отвореним колима, у која је било упућено десет бијелих коња, који су били покривени љубичастом свилом и златом. Краљевих Нашљедник Данило присуствовао је смотри у одабраноме кругу страних Књажева, чинећи својим витешким држањем на прекрасноме хату на свакога особити утисак. — Сјутра је велики реви флоте, који се очекује са нестријењем, пошто ће се тек ту приказати права моћ и величина енглеског народа.

Цетиње, 11. јуна.

— Прије два дана у старој бугарској пријестоници, Трнову, на свечан начин отворене су сједнице великог народног сабора у Бугарској.

— У Србији је настала министарска криза, јер је дошло до неспоразума између старијих и млађих радикала око управљених министарских положаја, који су требали да се погубе.

— Вили војни сајет у Бугарској ријешно је да се бугарски пољски реформаци по угледу на немачку војску.

— Са великим напорима у Белгији је састанало ново министарство заход од клерикалаца. Нова влада се сматра као пролазна.

— Персиског министра предједника Сивдара постало је изненадио. Мишл се, да је побјегао.

— Са свих страна стижу извјештаји о појави колере.

— Између Русије и Кине опет је дошло до сукоба.

— У Грчкој је покренуто питање о државном језику и мишл се, да ће влада радити на одражање старосрпског језика.

— У Москви спремају да приреду Толстојеву изложбу, на којој ће се изложити све стари његове и све што постојека на њега.

Поглед по свијету

Избори посланика за бугарско велико народно собрание завршени су. Као и предизборна агитација, тако су и сами избори били силни и толико необуздани, да је изада била принуђена да пошаље војску у поједине крајеве и да мир одржава. Нарочито је опозиција изишла бегомачу и необуздану кампању и на изборима се држала без икаквих скрупула. На пнав све то није ништа помогло. Влада је на изборима одијела огромну побједу. Добила је 355 посланика. Остале странке добиле су пезнат број: аграрци 42, социјалисте 6, либерали 5, радикали 4, самобудности 4 и демократи 8.

У владним се круговима држи да ће се опозиција послје овога пораза приприти и попући.

Велико народно собрание већ се састао у Трнову и његово засједање биће прао вратом.

Интересантно се ствари одигравају у новој републици Португалу. Монархисти силно агитишу да створе контрареволуцију и да врате поново краља Емануела на пријесто. Са њима је ступио сиргути краљ у везу и створио је ратни фонд од 160 милиона круна. А његов присталица капитан Бонсеира већ је издао проглас, у коме се изјављује да монархисти не припајају властисне изборе пошто је републиканска влада спрејечила изборну слободу и на силу створила републиканску велику.

Како је против изборног прекрета у корист републике у цијелој земљи изазвао негодовање, то монархистичке зајуре ничу на све стране. Тако сада јављају из Лисабона да је полиција непало за руком да опет открије нову зајеру у јужном Португалу. Због тога је ухањено много особа, међу којима има и угледних личности.

Нови парламента у Португалу састао се и отпочео рад.

И како је у земљи планула већ контрареволуција и монархисти устали на оружје, парламента се пожурио да осигура републику, те је већ прогласио Португал за републику како би за се прихватио и стране државе, а династија Браганца свргав се е пријестолу и протјерује.

Ових дана је у Италији објављена законска основа о изборној реформи. Изборно право припада сваком грађанину који је напунио тридесту годину или обавио војну службу, ако и не зна читати и писати. На тај се начин ово изборно право може сматрати општим изборним правом. Максимални број бирача износи 7.701.000 т. ј. 20% од цијелог броја грађана или 22% од укупног броја становништва. Према досадашњем стању ствари у томе погледу, значајно би ово пораст бирача за више од три и по милиона. Знавање у изборној листици бина ех објект (значајно). Гласачке листе морају садржавати имена свију кандидата. Најмањи број потребних гласова за избор износи једну четвртину до једне пестине броја изборника. Ако је само један кандидат, довољан је ма који број бирача. Народни посланици имају годишње 6000 лира. Они посланици, који већ примашу из државног буџета какав износ под којом другом титлу, добијају деференцију (разлику) између ове двије своте. Како за разне изборне преступе, за кривење изборнога закона поштравају се. Овим изборним срећница, у којима је дијелити укупан избор ради некоректности, може се за пет година одузети изборно право. При општем избору, пошто ова законска основа буде прихваћена, обавиће се већ према њеним одредбама.

У Италији су били врхуши избори. Између пољских демократа и циониста дошло је до такве заштрениости приликом изборних агитација, да су при изборима изазвали сукоб. Због тога су власти послале војску да успостави ред. Али то успостављање је било овако исто као што чини Тургут паша у Арбанији. Војска се вије ни приближила народу, него је још из даљине стала да пуца. Осамнаест су остали на мјесто жртви, а тридесет и пет их је рањено.

Тако се и у Аустрији, као и у Арбанији, уводи сред...

Гарибалдиска амбуланца у Арбанији

Под овим насловом италијански лист „Il Giornale d'Italia“ дошло је у своје најповољније бројева овај напис, који преносимо у наш лист, да би се видјело шта се и у Италији

све ради за пострадале Арбанасе и њихове породице, које су пребјегле у Црну Гору. Тај напос гласи:

Болни крик

Госпођа Констанца Гарибалди, која се као надзорница гарибалдске амбулансе већ побринула, да пошаље мадраце, хирурге и болничаре у Арбанију, примила је 13. ов. мј. од замјенице надзорнице г-ђе Едите Дурхам, која је већ тамо на лицу мјеста, писмо врло дарљиво.

Хероична жена мисли, да је најпренија служба посјећивати и прегледати усвоке са сврхом да би се спријечиле болести међу нама.

Болест сада најразнијаша је, глад и многа умиру, јер су присиљени да једу траву, лишће и коприву. Треба дакле брзина и шатора.

На обронку брда Корита сакупљено је 500 породица без ичега, неки се скривају у пећине, највећи дио живи под ветрим небом и три најкрајнију биједу и студен.

Реформе Младотурка, пише г-ђица Дурхам, злочинства су против цивилизације, против Бога, против човјечанства.

Има око 20.000 особа без ичега, а одбор за помагање располаже са врло познатим средствима.

Г-ђица Дурхам разлијепила је несрећним породицама све што је имала.

Добро срце Пригораца не може се одвише хвалити, јер су и они сасвијем сиромашни.

Тургут паша је увео метод Агилли уз гешку околност модерне артилерије. На лицу мјеста рањеници се не могу лијечити и колико их подлегло!

Госпођица добротворка тражи помоћи а прије свега за жене и дјecu и хвали часнога Кијезу што је открио те страхоте.

Затражене су припомаћи у Енглеској, али се мало надају због свјетовне крупицења.

Г. Давид Делла Вале поздани изасланик генерала Гарибалди Ричарде повратио се из Арбаније са крвним негативима и фотографијама, које ставља бесплатно на располажење по реду ко би хтио да му послуже као предмет конференције за сакупљање прилога за рањенике и усвоке арбанаске. Он има такође наред конференције са пројекцијама расјетљајући догађаје што их је видео...

Италија за Арбанасе

Од наше стране ради обавијештења наших читалаца истичемо, да је госпођа Констанца Гарибалди добровољна болничарка талијанског Црвеног Крста у Риму, утемељница и директорка болнице Бузене Гарибалди у Мадалини у Сардинији, предједница конгрегације милосрдних и управитељница амбулансе у Рио Фредо и да се веома живо заузима за пострадале арбанаске породице и повела чврсту акцију да се укаже помоћ Арбанасима. Ценом заслугом и талијанска штампа се ангажовала за указивање помоћи пострадалим арбанаским породицама.

Што тако сазнајемо да се и команда Гарибалдових добровољаца заинтересовала за перспективу судбину пребјеглаца Арбанаса и њихових рањеника, те је прихватила да пошаље у Подгорицу превозијни материјал у шест вагона, једног диктора и његовог помоћника како би се рањеним Арбанасима ставили на расположење и олакшали им тешку судбину.

Хроника

Изјава Махмуд Шефкет Паше. Турски војни министар Махмуд Шефкет паша који је прије неки дан био у Солуну, разговарао се са уредником листа „Јени Аср“ о арбанаском националном покрету. Према оном што овај лист износи, војни министар је изјавио, да са арбанаском побуном не стоји ни из близа онако како се о томе пише, јер су то само локални немири, којој штампа придаје велику важност и обилежава их устанком само да би правила сензације и боље продавала своје листове. Исто тако министар је изјавио своје негодовање и према отоманској штампи, налазећи да је завела страном штампом, те немирима Малисори придаје значај који у ствари нема, а о покрету Миридита је проговорио са омаловажењем, истичући, да они нијесу у стању да учине ништа. Заузимајући се за Малисоре, рекао је, да су они размажени и да злоупотребљају милост турску. Протекле године, рекао је, они су имали 450 пушака, а с да располажу са 8 хиљада пушака и троше муниције колико и сама војска. Одакле су добили и набавили то оружје? пита даље министар и онда овако одговара: Европски новинари нека одговоре на то питање!.. Нај-

зад изављује, да благост, коју ће показати према Малисорима, не треба мислити да проистиче од некакве турске слабости него напротив да је плод турског човјекољубља и хуманости! Отомани не желе рата али ако треба да војују, европска штампа ће видјети, да ће избацити према непријатељима 150 хиљада душа на овој страни, која ће прогласити устанак и с тим ће доказати, да Турци и Арбанаси састављају једну нераздијелу целину. — Као да велики број страних дописника, што се налазе у близини побуњених крајева, немају очи и не виде шта је и како је!

Болница Црвеног Крста. Бугарски лист „Право“, што излази у Солуну, објављује, да пошто Црна Гора није била у стању да подмири све потребе рањеним и болесним Арбанасима, који се у великом броју налазе у Црној Гори, то да се обратила апелом на стране земље за помоћ и да је тај апел нашао одзива у Италији, одакле су одмах у Црну Гору послани лекари, милосрдне сестре и велика количина завојног материјала. Исто тако јавља да су преко стотину дама из виших талијанских кругова дошле у Црну Гору са милосрдним сестрама да се рањеним Арбанасима ставе на располагање и да је у Италији и Србији отворено скупљање прилога за рањене Арбанасе. А од свега тога ништа у ствари нема, јер нити су дошли из Италије лекари и милосрдне сестре, а још мање отворено скупљање прилога за пострадале Арбанасе ни у Италији ни у Србији. Све је то произвољно изношење овога листа и нема никакве реалне подлоге, а да је то тако видјеће и из нашег извјештаја што га доносимо на засебном мјесту, где се износи како је тек сада рад у Италији на томе предузет.

Немири у Китају

— Революција пријети да разори Китај —

Революционарни немири, који у јужном Китају трају већ неколико мјесеци, захватили су сада области Хуанчол и Фушан. У Фушану су револуционарци освојили владине зграде и арсенале, а да није одбрана била могућа. Веленласти сакупљају у јужном Китају миноносце и ратне чамце.

У покрајинама Чанча и Хуан започели су војнички немири. Револуционарци траже пад династије и повратак резервата ланци европским државама.

Када је мандарин Пу Пунд Хен у манџурском неком мјесту говорио против рата са Русијом и јавно изјавио, да би тај рат значајно пронаст Китаја, дигли су се приставице манџурске странке. Један од њих извазго је на мандарина и пробо га не проговоривши ни риечи. Остали су револуционарци гласно одобравали овај чин. Убици је успјело да умакне уз заштити својих другова.

Турци према Арбанасима

— Зашто Арбанаси неће положити оружје —

Подгорица, 9. јуна

На све четири стране свијета разгласено је како је, по заповијести Султановој, побуњеним Арбанасима дато примирје и како је турска војска обуставила сваку акцију према њима, јер је Тургут паша позвао устанике да се у року од десет дана примире и поворе како би се могли користити издашном тузском и благопаклотношћу њиховом. Још се додаје, да су сви помиловани, да ће им се дати новац као накнада за штете коју им је војска проузроковала, да ће се њихови оправдани захтјеви испунити, да ће им се оставити оружје да га могу и даље посити, да ће им се држати данак олакшати, да ће за старјешине добити своје људе, да ће им се признати језик, да ће добити путове, да ће се увести реформе и — много још шта-шта.

Зато се и сасвијем разумљиво вјерује, да је устанак угушен и да се све свршило на мјру, захваљујући увиђавности и издашности Турске.

А од угушивања побуне у ствари нема ништа. У побуњеним крајевима још се с дапа у дап бој бије и иде све по старом. Ни трага нема од умирења и онога што се све по свијету труби. Турске трупе не само да се нијесу повукле, него још једнако жаре и паде и пиште и прште све као и до сада.

Протгле команданта екадарских трупа Шефкет Тургут паше, који је упутио Арбанасима да се покоре, дијаметрално се разликује од опих обећања, што су из Цариграда пуштени. Он садржи само празна обећања и не даје Арбанасима никакве гаранције, да ће

Арбанасима бити боље ако одустану од побуне и ако се примире. Он им чак и не пружа могућности амнестије. Зато је сасвим једно разумљиво што су Арбанаси неповољиви и што неће његовом позиву шљетовати.

Поменутим прогласом Тургут паша вели да за десет дана неће да предузима никакву акцију против њих. Чудна им помиловања а још чудније послушности. Баш азијатски овамо помиловање и заустављање акције, а онамо непрекидно нападање свом жестином. А устаници се више не дају врати већ један другог преклињу: «Бог убо свакога јупака који има вјере у Турчину.»

Овдје има страпана, који се још од почетка баве догађајима на граници. Занимљиво је њихово објективно разлагање. Они су очима својим видјели да Малисори нијесу никад ни најмању колибу огњу дали, осим ако је око ње и из ње даван отпор, па се на крају морало и паљењу приступити. Они су очима видјели гдје Малисори робе на стотине непријатеља, па не само што са њима најбоље поступају него им до неутралног земљишта и прагмоне дају. Они су очевиди гдје Малисори свакојет мртвог непријатеља, којег у заузимању положајаца нађу, лијено сахрапе, а рањене спроводе у нашу болницу Црвеног Крста. Они нијесу никад ни чули ни видјели да је вједан Малисор непријатељу плану одрубно или слично варварство учинио. Они имају података да су се Малисори при заузимању Тузи најчовјечије према становништву понашали и да су цамију тога мјеста од сваке повреде поштеђели, а хору њиховог не само испратили гдје је он хтио, него му и коња дали да се не би као стар потуцао, и т. д.

— Тако су ето радили и раде Малисори, али шта они говоре за младотурску војску којом командују учени официри на чему Тургут-Шефкет паше младотурског првака. Они говоре, а имају и документа, да је војска све зарезала и палила што је само горети могло. Она није штедједа папуштена села, усјеве, воћке па чак и шуме тако, да је само пустош остављала куда је год прошла. — Они знају да је око којег заробљеног Малисора, који је више био склон предати се, војска чинила читаве сензације а шта је са њим даље било, то није више никакво бидо могуће знати. Они су увјерени да војска потпуно Малисоре није по за неколико дана закопавала, а један је Малисор два дана «јаму војске» на бојишту дежао, и тек када су се смислови да га прихвате и Бог зна што од њега учине.

Они су Малисоре, којим су низами на Селу главну отрубину, очима видјели, а неколико потпуцања војске испред жупских, старина и држе пријатно је сваку мјеру. Што се пак паљења, рушења и скривања црква геш, то се ето може очима видјети

Побуна у Арбанији

И поред свих вијести како се на побуни Арбанаса има да гледа као на свршену ствар и како је завладало примирје, пошто је турска војска обуставила сваку акцију према устаницима, опет се крвави догађаји с дана у дан нижу. И крај свега увјеравања из Цариграда, да о устанку не може бити више ријечи, крваве борбе и на даље се воде и никако не престају.

По нашим тачним обавијештењима борбе никако нијесу престале и с дана у дан су све жешће. Сукоби се непрекидно понављају и још једнако трају, крвави и очајни.

Из Цариграда се јавља како су устаници били потиснути и како су околени, пошто се јужне колоне, које стоје под командом Тургут паше, спориле са Елхем пашиним колонима. По тијем вијестима војска је успјела, да цио покрет локализује, устанике сатјера у планине и околине, да се сад не могу ни маћи. А од свега тога нема ништа. Нити војска тако добро стоји, нити је успјела да устанике околи и да се споји, нити је устанике сузбила. Још мање је истина да је за вријеме примирја обуставила сваку акцију према устаницима. Јер као што рекосмо, крвави бојеви се воде непрекидно још и од примирја неће бити ништа.

Устаници се налазе ни у мало завидном положају, али још мање је истине да су у тако очајном стању како се то из турских извора тврди. Турске војске нијесу могле да се споје, нити су успјеле да поведу заједничку акцију. Напротив изгледа да се налазе у врло неповољним приликама и да сваког часа страдају. Нарочито је доведена у тјеснац војска

у Грабојину. Раша и Кастратија, а због стављање фратра у Кастрате доспадо је уруху антихришћанства. — Уопште Турци црна постило је пред човјечанством кулминациону тачку нечовјечности. «Што је дикла навикла».

Турска војска није поступала ништа боље ни са муслиманима Малисорима. Овим људима, и ако се нијесу на неким мјестима бунили, и ако су им куће биле одвојене од хришћанских и ако су икакивали знаке мирољубивости, војска им је ипак све срушила, попалила и опустошила. Чак и њих, Турци, је убијада и заоставља најнемилојердије, о чему смо већ толико писали.

Од интереса је забиљежити и то: Овдје је прије неколико дана од руке до руке ишао један шраниел, који је из једног боја у Цетињу допесен. Ђуди, који се у томе разумију, говоре: да овај шраниел ишае како треба дјествовао, па кад се зна да у цијелој овој борби и од толико хиљада шраниела није нико више од једног потпуца и двојица се равнали, ствар са турским шраниелима не изгледа баш добро.

И кад тако ствари стоје, онда је разумљиво што Арбанаси неће више да вјерују у обећања и заваривања Тургут паше, који се према њима као злијерски непријатељ понаша, те зато и неће да иду на лијепац тј. и не мисле на предају.

Библиографија Црне Горе

Професор велике гимназије у Сарајеву г. Фердинанд Велц уредио је опширну библиографију Босне и Херцеговине, која ће брзо изаћи из штампе. Овај маријал Чех пријорајући материјал за поменути библиографију, у исто вријеме прибрао је материјал за библиографију Црне Горе, што му је као Словену и добром познаваоцу словеначке литературе зашло иза руку. До сада је већ прикупно преко 5.000 разноврсних дјела и наслова литерарних радова у Црној Гори. Ми смо га упозорили на г. Марка Драговића «Покушај за библиографију Црне Горе», али г. Велц има много потпуније прикупљени материјал, јер овај брат Чех уз наслов дјела или чланка има: име аутора, издавача, годину и мјесто издања, број страница дјела, брошура или страница ревије, листа, у којем је списак расправља, чланак.

Г. Велц долази ускоро у Црну Гору, те би му наши писци могли бити на руци. Зато бисмо препоручили свијем нашим литерарним радницима и књижевницима, да би шили на руку г. Велцу кад буде у нас дошао како би могао издати што потпунију библиографију Црне Горе. Сваки литерарни радник и књижевник би могао на адресу: Фердинанд Велц, професор велике гимназије у Сарајеву (Босна) лично му писати и јавити: у којем наслов свакојет свог дјела, брошуре, чланка, фељтова; ко је аутор, чије је издање; које је године изашло и у којем мјесту а листу; колико има страница дјела, брошура, или ва којим странцима и које ревије, листа је изашао тај рад; колико има издања дјела; је ли преведено на који страни језик или је то пријевод са којег страног језика.

Елхем паше и већ се преговара да су је устаници околени и потпуно изоловани од Гусиња. Ако се тај глас обистини, она може још и љуто да страда и поред свега размећања службених турских кругова.

Они, што долазе из Скадра и који су били у додир са турским властима, држе, да ни сам Тургут паша много не може да успијех своје прокламације, па чак изављују и то, да њему и није било до мира и љубави, него само хоће да своје будуће поступке демаскује и пред свијетом оправда како би се рекло да је с турске стране чињено све да се Арбанасима изађе у сусрет и да они не заслужују ничију наклоност и заузимање. Исто тако тврде и то, да Тургут паша и неће чекати да истекне дани рок примирја, него да ће, као и прије, извршити пренад и навалити на Арбанасе. Назад он и сада то чини, јер примирје нити је било, нити га има. Бој се бије и даље као и да није обећано примирје!

Најновије вијести, што их имамо од наших нарочитих дописника о приликама у побуњеним крајевима, гласе:

Борбе се настављају

Подгорица, 9. јуна. — Јуче се цио дан отварао између низама и устаника пушчана и топовска паљба од Громча на источно до Лећа од Рашине. Синоћ у сам мрак убили су качани пет низама више Грабона и узели с њих пет маузерових пушака. Устаници су прекинули пролазак низамама од Вукоса пут Ничкача ушледе чега је јуче придонао велики број турске војске у Брду Ничкачку, а из Рашине. Ци-

јеле се пак прошле ноћи отварада јака топовска и пушчана палба од Громча, па до Броје.

Страници у Подгорици

Подгорица, 9. јуна. — Барон Нопча дао је јуче за нејач из Скендерије перп. хиљаду. Он је телеграфски извјестио Тургут-пашу да му Малисори не вјерују. Овдје се налазе: американски министар, директор енглеског листа „Тајмс“, дописник талијанског листа „Секоло“ и још више других странаца, који се баве устанком у сусједству, а многи од њих иду у Затријебач и још дубље.

Војска према устаницима

Подгорица, 9. јуна. — Изгледа да су устаници прекупили Етхем-пашу сваку ве-зу са Гусињем.

За неке четири бабе из Шкрелје, које нијесу ни хтелие ни могле оставити своје домове, још од ево толико доба нико ништа не може доказати. По свој прилици војска је и на њима своје оружје опоштила.

Најновије вијести

Подгорица, 10. јуна. — Истина и у отвореним бојевима усташа су се показали храбри и истрајни, али како у опште код њих нема једне заједничке команде, то се пошљедних дана показало да са четничким ратовањем много боље успјехе постизавају. Њихове се чете са-стоје из братственика, а како свако бра-ство има по једног кога сви слушају, то је онда и природно и паметно што су се усташа латили и овога начина борбе. Они сваког момента војску нападама изненађују и дневно и ноћно узнемиравају, те кад и кад војска толико страшно осне са плотунима у пусто, да све то изгледа више комично него озбиљно.

Јуче се већи број усташа са Јежнице удруго на Гребен и изненада напао један дио Етхем-пашине војске, која се ту под шаторима налазила. У том окршају низа-ма је погинуло без броја, а од усташа је само један рањен. Испред јаке топов-ске палбе усташа су постепено узмицали и задржали се у своје положаје на Јежници.

Синоћ од 9 сати па скоро цијелу ноћ, чула се најприје јединачна, па послије плотунска палба из Трабојина. Пуцала су четири тона. У вароши се чуо и лије-по видно сваки метак. Око 11 сати на-стала је једновремена топовска и пушча-на палба, тако да се небо проламало. У исто вријеме опалаена су и са Планинице 7 до 8 топовских метака. Гранате су на-дале у Пикаљу.

Шта се све тамо цијеле ноћи догађа-ло, још нема позитивних вијести.

Мисли

Ко пада да се уздигне готов је на све као разбојник, који и живот одузима, само да би до плијена дошао.

*

Многи знају све што се међу плане-тама збива, али само не што се и око њих збива.

*

Људи с највећим инорисањем, подсмје-хом и омаловажавањем врло често о жен-скимa говоре, а заборављају, да и најглу-пља женска често човјека надмудри.

*

Ко за туђим колима трчи прво треба прашине да се насрка, па тек онда да се повезе.

*

Можда људи чешће страдају што не зна-ју да ђаво није ругоба као што се црта, него да је до заноса лијепо и до лудила примамљив.

Валси.

Српство

Руски ђаци у Србији. Први кадетски корпус у Петрограду организује у току овог мјесеца екскурзију својих питомаца у Србију и Бугарску. 28 кадета, 4 офи-цера, 1 лекар и 4 служитеља кренули су се из Петрограда већ 7. јуна и путо-ваће преко Кијева—Унгени. На границу Румуније стижу 11. јуна. Кроз Румунију путоваће жељезницом и пеће се нигдје задржавати. Из Турн-Северина путоваће кроз Ђердан паробродом и стижу у Би-оград 13. јуна, у понедељак, ујутру. У српској пријестоници задржаће се 13. и 14. јуна (двје ноћи) и полазе 15. јуна, на Видовдан, жељезницом у околину Де-лиград, гдје ће разгледати село Тријане и варош Алексинац, рачунајући да 16. ју-на у јутру буду у Софији, гдје ће се за-држати такође два дана, а затим путо-вати преко Ески Загоре и Казамлика за Шишк, Раброво, Трново, Плевну и пре-ко Свиштова—Галца на траг у Русију. Из-летници ће путовати у војној униформи.

40 ученика гимназије Александра II из Петрограда, стижу са професорима у Би-оград око 15. јуна на тродневно бавље-ње. Одатле ће путовати у Софију. 20 ученика из императорске гимназије у Багуму (Кавказ) стигли су са професо-рима 8. јуна ујутру у Ниш, 9. јуна ујутру у Алексинац, а 9. јуна у вече стигли су у Биоград. Ученици обје гимназије дола-зе да упознају Србију и Бугарску.

Српски црквени сабор. За који дан српски народни црквени сабор у Сријем-ским Карловцима завршиће свој рад и сједнице ће бити закључене. Сабор је ра-дио већ толико вријеме, а није завршио никакав важнији посао, јер су посланици трошили своју снагу у свађама и препир-кама, преносећи ту свађу и на улицу, када је и до двобоја долазило. Док су радикали били у већини, самосталци су проповједали да би они били усрећитељи само да су на власти, сметајући при томе већину да ради, а сад кад имају већину не урадише ништа, јер вријеме оде у сва-ђи и препирци. Главни је, да се њихове личне међусобне претресају, а општој ствари како Бог да.

Прилози о Видовдану. Народна Од-брана у Србији уводи обичај да се сваке године о Видовдану прикупља видов-дански дарак и кад се буде скупио ми-лион динара створиће се нарочити фонд. По већим мјестима поставиће се нарочите кутије на улицама, у којима ће пролаз-ници спуштати свој дарак. Исто тако ће поједини и корпорације купити дарке по надлештвима, јавним мјестима, црквама и т. д. Исто тако одбор госпођа Књагиње Љубице тога дана уводи продају црвеног цвијета, од кога ће се приход употребити на добротворне сврхе.

Нов српски зајам. Српска влада мисли да склопи нови зајам од 250 милиона динара, који, како увјеравају у министар-ству финансија, има служити за конвер-зију пређашњих зајмова и за изградње жељезница. Један дио владиноваца и опо-зиција бориће се против овога зајма.

Једногодишња служба. Заједнички ми-нистар рата подијелио је апсолвентима средњих школа у Босни и Херцеговини право једногодишње службе.

Словенство

Бугари за просвјету. У Бугарској се врло много и живо ради за народну про-свјету. То се види по великом броју ос-новних школа, чији је напредак велики. За пошљедних десет година повећали су број основних школа и умножили умно-жили учитељски кадар. Сад се јавља да су препли и на подизању зграда за ос-новне школе и да је већ пројектовано 227 нових школских зграда.

Југословенска изложба. Ове јесени биће приређена у Београду југословен-ска изложба, на којој ће учествовати сви српски, хрватски, бугарски и словеначки сликари и вајари. Изложба ће трајати два мјесеца.

Шведски књижевник у Загребу. О-вих дана борави у Загребу познати при-јатељ Славена а нарочито Хрвата, швед-ски списатељ Алфред Јенсен, који је на-писао и неколико критичних дјела о хрватској старијој књижевности. Дру-штво хрватских књижевника приредило је у ресторацији хотела „Кроатиа“ у почаст одличном госту пријатељски са-станак, којем су присуствовали многи књи-жевници. Предсједник споменутог дру-штва Бабић-Ђалски поздравио је госта, који је одговорио српски истакнувши своју радост, што су опет након десет година налази у Хрватској.

Демонстрације у Загребу. Писање једнога фелдмаршаллантанта о раковичкој буни, нарочито понижујући Еугена Кватер-ника узрујао је штоватеље покојнога па-трика и уваженога хрватскога родољуба. То је повукло некоје свеучилишне гра-ђане, да се изјасне против овога писања и даду израза своме огорчењу. Састали су се били на свеучилишту и осудили писање фелдмаршаллантанта у Agramer Tagblat-у. Једна група одијелила се и окренула Николићевом улицом у Гајеву, да пред уредништвом демонстрира Поли-ција је брзо разагнала демонстранте и успоставила ред. Шесторица свеучилиш-них грађана затворено је.

Протестни збор загребачке омла-дине. Слушаоци загребачког универзи-тета одржали су протестни збор, због ошпељња Ријеке од сељске бискупције.

Штрајк бугарских жељезничара. На-мјештеници бугарских жељезничара сту-пају данас у генерални штрајк.

Успјех чешког крилатића. У Прагу се на крилатици подигао инжењер Кас-пар на Високим Намјестима у присуству многобројне публике. Он је својом кри-латицом учинио велики круг од 500 ме-тара у 17 минута и потом се спустио. Послије тога одлетео је и поред велике кише и вјетра у Пардубицу за 24 минута, летећи у висини од 800 метара.

† Фрањо Ш. Кухач

У Загребу је преминуо познати композитор Фрањо Кухач у седамдесет седмој години свога живота. Он је био један од оних људи, који је радио много за народну ствар јужних Словена. У прошлости нашега народа имале су гусле и тамбура велику улогу. Сви су догађаји, што их народ памти, испреплетени с гуслама и тамбуром. Фрањо Ш. Кухач прихватио се у своме најљеп-шем добу, да сабере и отме забораву народне звукове, који још у нашим земљама живе. Да за народну просвјету није ништа друго учинио, него сабрао и издао народне појевке, могао би му народ бити захваљан. Али је Фрањо Кухач уз то стварао и учио. Био је музички писац, ком-позитор и учитељ музике од ране своје млади-сти па док му је снага досизала.

Фрањо Ш. Кухач родио се у Осијеку 7. новем-бра 1834. Посветио се учитељском звању али је проучавао музику. У музици усавршио се у Лај-пцигу, па се онда вратио у Осијек. Близу три-најест година провео је на путу проучавајући народну музику и појевку. Путовао је од села до села, од земље до земље. Обишао је словен-ски југ, па је и у Црној Гори био. У Загреб пресељено се г. 1871. Фрањо је добио службу на музичком заводу, те је онда почео издавати збирку народних појевка и писати научне саст-авке и књиге о музици и домаћим композито-рима. Побољевао је дуље времена, а пошљедних дана врло тешко. Оставио супругу и двије шћери. Свијетло му спомен!

Кратке вијести

Конфликт Француске и Шпањолске. Између Француске и Шпањолске дошло је до озбиљног конфликта ради тога, што су спањолске чете запосјеле Лараш у Мароку. Француска је запретила Шпа-њолској реторзивним мјерама. Положај је озбиљан. Шпањолци мисле запосјести и Тегуан. Карактеристично је, да се у Шпањолској опажа сада јака антимонар-хистичка пропаганда, за коју веле Шпа-њолци, да је потакнута из Француске.

Монархистички покрет у Португалу. У португалској републици преотимље мо-нархистички покрет маха. Влада је спре-мила енергичне репресивне мјере. У Ал-меди је ухапшено много зајвереника.

Међународни лист. Из Париза јавља-ју, да Америкаџ Стомсон оснива лист под насловом „Journal internationale“, ко-ји ће се бавити искључиво спољном по-литиком. Листом ће управљати осамдесет представника појединих држава. Он ће бити једна врста публицистичког парла-мента, који ће служити у првом реду идеји свјетског мира.

Штрајк морнара. У Енглеској и Ни-воземској настао је штрајк морнара, који траже побољшање њиховог стања. Они раде на томе, да овај штрајк прогласе међународним, те су у штрајк ступили и морнари у Сједињеним Америчким Држа-вама и у Белгији.

Спуштање дреднота „Вирибус Уни-тис“ у море. Из Пула јављају, да ће свечано спуштање ратне лађе „Вирибус Унитис“ у море, бити обављено у Трсту, 11. о. м. у 9 сати прије подне. Од кра-љевског двора присуствоваће овој све-чаности надвојвода Фрањо Фердинанд и надвојвоткиња Марија Анунцијата. Они ће у Трст приспјети један дан прије све-чаног спуштања овог новог дреднота, а одатле ће се кренути на дан свечаности у Мирамаре, гдје ће се сама свечаност уз већ одређене церемоније обавити.

Посланици при спуштању дреднота. Четрдесет саборских посланика са пот-предсједником угарског сабора Навајијем отпутовали су у Трст да присуствују спу-штању у море првог аустро-угарског дре-днота: „Viribus unitis“. Спуштању ће бити присутни и министри Зичи и Хазаи

Фрањо Кошут на лијечењу. Фрањо Кошут отпутовао је у купатило Најхајм на лијечење.

Сијамски наслѣдник пријестоло у Лондону. Сијамски наслѣдник пријесто-ла отпутовао је данас у Лондон.

Дневник

Крунисање енглеског краља. Поводом крунисања енглеског кра-ља прекјуче прије подне било је у овдашњем енглеском посланству примање честитања. Отправник по-слова г. Дублас примао је многоброј-не госте из првих пријестоничких кругова, као и из грађанства који су долазили да честитају тај радо-сни дан. Од стране Двора честитао је маршал г. Славо Рамадановић. Њих. Краљ. Височанства Књаз Мирко и Књаз Петар дошли су лично да честитају. На честитању су били наши министри, генерали, чланови дипломатског кора, многи великодостојници и грађани. За вријеме честитања пред станом по-сланства свирала је војна музика. На синоћној вечери у Двору, која је била приређена поводом круни-

сања, Краљ је срдечно наздравио за здравље и дугу владавину ен-глеског краља, за срећу краљевске породице и напредак Енглеске. На вечери су били сви шефови овдаш-њих страних посланстава, сви наши министри и више великодостојника.

Честитка предсједника општи-не. Предсједник цетињске општи-не г. Јокан Ивановић послао је јуче Лорд Меру у Лондону пово-дом крунисања енглескога краља телеграфску честитку ове садржине: „У радосном тренутку, кад уз божји благослов Ваш узвишени суверен ставља старославну круну британ-ског краљевства, становништво цр-ногорске пријестонице сједињено је у најтоплијим молитвама Свемо-гућем за дугу срећу и владину Краља Велике Британије и свако добро енглеског народа. Пријесто-ница Црне Горе живо учествује у Вашој радости. Она се користи и овом срећном приликом да даде израза осјећањима дивљења и истинског поштовања наспрам прав-дољубивог енглеског народа, чији су велики синови Гледстон и Те-нисон допринијели да према њихо-вој славној отаџбини вјечно живи захвалност у души Црногораца.“

† Јане Бошковић. Ономад је на Данилову Граду преминула Јане, удова пок. војводе попа Риста Бо-шковића. Покојна госпођа Јане, ва-зда вјерна традицијама славне куће, у којој се родила, све до своје ду-боке старости бјеше узор врли-на, које красе одличну кћер Цр-не Горе. У цијелој својој околини бјеше љубљена и поштована, а и у дубокој старости сачувала је свје-жину ума и плам својега племени-тога срца за све, што је овој земљи и њеноме народу свето и драго. Врла покојница сахрањена је са рије-тким почастима и уз огромно уче-шће народа, који ју је искрено ожа-лио.

На погребу су јуче били и Њи-хова Краљ. Височанства Књаз Мир-ко и Књагиња Наталија, који су праћени од генералађутанта бри-гадира г. Митра Мартиновића, били отпутовали на аутомобилу до Да-нилова Града, откуда су се синоћ вратили на Цетиње.

Бранко код Руса. Руски лист „Московский Листок“ донио је слику нашег прослављеног пјесника Бранка Радичевића приликом осам-десетпедогодишњице његовог ро-ђења. Уз слику се налази биогра-фија Бранкова и истиче значај ње-гове поезије. Ту се износи, да је Бранко поријеклом из Црне Горе, из Зете. Прадјед његов Петар, кад је напустио Зету, отишао је на Вир Пазар, а одатле у Будву, гдје се настанио. Најмлађи његов син Але-ксије, дјед Бранков, из Будве је оти-шао у Котор, и одатле у Шибеник и Сарајево и настанио се у Н. Сад. Најстарији његов син, отац Бранков, Теодор био је чиновник у Војво-дини, а кад је премјештен у Сла-вонију у Броду му се родио син Бранко, наш прослављени пјесник. Биографију ову написао је дворски протођакон г. Филип Радичевић, који је о Бранку и његовом пори-јеклу много писао, а нарочито се заузима и да се братски нам народ руски што боље упозна са поезијом овога пјесника нашега.

† Архимандрит М. Дожић. Јав-љају нам из Колашина, да се јуче престабио у вјечност архимандрит морачки Михаил Дожић у манастиру Морачи, који оставља свијетло име ревноснога служитеља олтару Господњег. истинскога борца за домовину и вјернога поданика узви-шеног пријестоло. Покој му души.

Народно Позориште. Досадањи управник Народног Позоришта г. Душан Вуксан, наставник државне гимназије, дао је оставку на поло-

